

Ewa Godlewska

Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej

ewa.godlewska@mail.umcs.pl

ORCID: <http://orcid.org/0000-0002-2550-7831>

Austria wobec integracji Bałkanów Zachodnich z Unią Europejską

Uwagi wstępne

Austria wstąpiła w szeregi Unii Europejskiej 1 stycznia 1995 roku, razem z Finlandią i Szwecją. Wniosek w sprawie członkostwa został złożony przez ówczesnego federalnego ministra spraw zagranicznych Aloisa Mocka 17 lipca 1989 roku, co było następstwem prac rozpoczętych kilka lat wcześniej. 12 czerwca 1994 roku, w toku procedury ratyfikacyjnej, przeprowadzono natomiast referendum narodowe. Poparcie dla członkostwa Austrii w UE wyniosło wówczas 66,58%¹.

Jak pisał Jan Barcz – w toku tak gruntownego przewartościowania swojej polityki zagranicznej – Austria została skonfrontowana z przemianami politycznymi w państwach Europy Środkowo-Wschodniej i Południowej, a więc w swoim bezpośrednim otoczeniu. W zmieniających się uwarunkowaniach geopolitycznych poszukiwała nowego miejsca, które pozwalałoby zachować przynajmniej w pewnym stopniu dawne znaczenie polityczne w stosunkach europejskich².

¹ S. Greiner, A. Pelinka, *Das Referendum des 12. Juni*, [in:] *Österreichs europäische Zukunft. Analysen und Perspektiven*, hrsg. A. Rothacher, M. Zemanek, W. Hargassner, Wien 1996, s. 143, J. Barcz, *Austria w drugiej połowie lat 90. wobec „Rozszerzenia na wschód” (Osterweiterung) Unii Europejskiej*, [w:] *Austria i relacje polsko-austriackie w XX i XXI wieku. Polityka – kultura – gospodarka*, red. A. Kisztełińska-Węgrzyńska, K. Kuczyński, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź 2014, s. 128–131.

² J. Barcz, *Austria w drugiej połowie...*, s. 127–128.

Austria, będąc nowym państwem członkowskim, stanęła w obliczu planów dalszego rozszerzenia UE. Należy podkreślić, że jednym z poważniejszych wyzwań stojących przed austriackimi władzami, było wówczas przekonanie do integracji znacznej części społeczeństwa. Już w pierwszych latach członkostwa eurosceptyczne nastroje uległy wzmocnieniu. Proces ten w kolejnych okresach ulegał pogłębieniu.

W artykule postawiono następujące pytania badawcze: a) jakie znaczenie dla Austrii mają Bałkany Zachodnie³ oraz jakie stanowisko wobec planów rozszerzenia UE o państwa bałkańskie przyjęła Austria, b) jakie było nastawienie opinii publicznej wobec w/w planów i czy miało ono wpływ na działania Austrii na szczeblu unijnym oraz c) czy prezentowane postawy były konsekwentne i jednolite wobec wszystkich państw kandydujących (względnie posiadających status potencjalnych państw kandydujących)? Celem badawczym jest odpowiedź na powyższe pytania. W artykule przyjęto założenie, iż region ten stanowi dla austriackiego rządu priorytet w zakresie rozszerzenia integracji europejskiej, zaś takie podejście pozostaje niezmiennie i niezależnie od czynników wewnętrznych i zewnętrznych. Postawiono również hipotezę, że Austria w skuteczny sposób oddziałuje na proces rozszerzenia UE.

W artykule uwzględniono ponadto zagadnienia związane z ogólnymi ramami polityki Unii wobec Bałkanów. Zwrócono także uwagę na rozszerzenie UE z 2004 roku, które nie dotyczyło wprawdzie Bałkanów Zachodnich, jednak ówczesne postawy rzutowały w późniejszym okresie na stanowisko rządu w Wiedniu, jak i nastawienie opinii publicznej. W uwagach końcowych podjęto natomiast próbę wskazania najważniejszych czynników warunkujących stopień poparcia

³ Bałkany Zachodnie to przyjęte w Unii Europejskiej określenie dla siedmiu państw Europy Południowo-Wschodniej, objętych polityką rozszerzenia UE: Albanii, Bośni i Hercegowiny, Chorwacji, Czarnogóry, Kosowa, Macedonii Północnej i Serbii. Jest to określenie relatywnie nowe. Pierwszy raz użyto go w grudniu 1998 roku, podczas szczytu Rady Europejskiej. W czerwcu 1999 roku podpisany został natomiast Pakt Stabilności dla Europy Południowo-Wschodniej. W roku następnym, podczas szczytu Unii w portugalskim Santa Maria de Feira, po raz pierwszy podkreślono, że państwa objęte nowym procesem będą mogły wstąpić do Unii Europejskiej. Państwa te unijne instytucje określały mianem Bałkanów Zachodnich. P. Olszewski zwracał uwagę, że na określenie to patrzy się współcześnie głównie przez pryzmat byłych państw członkowskich Socjalistycznej Federacyjnej Republiki Jugosławii. Państwa takie jak Chorwacja, czy też należąca do UE i NATO Słowenia, zdecydowanie odcinają się natomiast od Regionu Bałkanów, wyrażając brak przynależności geograficznej, geopolitycznej, a nawet geohistorycznej. Por. E. Bujwid-Kurek, *Populizm w państwach Bałkanów Zachodnich*, „Krakowskie Studia Międzynarodowe”, 2011, nr 4, s. 255; K. Koźbiał, *Proces rozszerzenia Unii Europejskiej na obszar Bałkanów Zachodnich jako wyzwanie dla przyszłości integracji kontynentu*, „Społeczeństwo i Polityka”, 2019, nr 3 (60), s. 131; P. Olszewski, *Bałkany Zachodnie w polityce Unii Europejskiej*, „Myśl Ekonomiczna i Polityczna”, 2010, nr 1 (28), s. 177.

dla dalszego rozszerzenia UE, z uwzględnieniem pierwszych lat członkostwa Austrii oraz okresów późniejszych.

W artykule wykorzystano przede wszystkim metodę instytucjonalno-prawną i analizę treści źródeł (zwłaszcza w zakresie dokumentów przyjętych na forum UE oraz wynikających z prezydencji Austrii), porównawczą (głównie w odniesieniu do zbadania stopnia poparcia dla poszczególnych państw) oraz analizy czynnikowej (w celu wskazania głównych czynników warunkujących politykę Austrii wobec regionu).

Unia Europejska wobec zachodnich państw bałkańskich

Bałkany charakteryzują się wieloma sprzecznościami, które wraz z rywalizacją pomiędzy państwami i narodami bałkańskimi oraz wpływami mocarstw, na setki lat ukształtowały rzeczywistość polityczną, gospodarczą, kulturową i wojskową regionu. Przez wielu badaczy Bałkany uznawane są za najważniejszy obszar niestabilności, konfliktu, zacofania i słabości na Starym Kontynencie⁴. W ujęciu francuskiego badacza, Michela Sivignona, Bałkany stanowią z kolei fenomen terytorialny, którego specyfika polega na konieczności współżycia ze sobą wrogich społeczeństw na ograniczonej przestrzeni. Badacz twierdził ponadto, że region ten to rodzaj laboratorium, gdzie można obserwować konflikty religijne, zróżnicowanie etniczne i bliźny pozostawione przez historię, które odnoszą się nawet do starożytności⁵. Współcześnie sytuacja w państwach regionu uległa polepszeniu, lecz wiele konfliktów ma charakter uśpiony.

Stosunki UE z Bałkanami Zachodnimi regulują ramy procesu stabilizacji i stowarzyszenia zainicjowanego w 1999 roku. Opiera się on na dwustronnych stosunkach umownych, pomocy finansowej, dialogu politycznym, stosunkach handlowych oraz współpracy regionalnej. Stosunki umowne przybierają formę układów o stabilizacji i stowarzyszeniu. Układy te przewidują współpracę polityczną i gospodarczą, a także utworzenie stref wolnego handlu z zainteresowanymi państwami. W oparciu o powszechne zasady demokracji, prawa człowieka oraz praworządność każdy układ o stabilizacji i stowarzyszeniu ustanawia struktury stałej współpracy. Rada Stabilizacji i Stowarzyszenia, gromadząca się

⁴ D. Gibas-Krzak, *Narodowościowo-etniczny aspekt badań polemologicznych na Bałkanach. Wybrane problemy*, [w:] *Między tolerancją a niechęcią. Polityka współczesnych państw europejskich wobec migrantów i mniejszości*, red. A. Adamczyk, A. Sakson, C. Trosiak, Wydawnictwo WNPiD UAM, Poznań 2017, s. 147; F. Gołembski, *Bałkany. Determinanty stabilności*, Polski Instytut Spraw Międzynarodowych, Warszawa 1982, s. 159.

⁵ D. Gibas-Krzak, *Narodowościowo-etniczny aspekt...*, s. 147. Za: M. Sivignon, *Les Balkans. Une géopolitique de la violence*, Paris 2009, s. 10–11.

corocznie na szczeblu ministerialnym, nadzoruje stosowanie i wdrażanie danego układu. Wspiera ją Komitet Stabilizacji i Stowarzyszenia. Komisja Parlamentarna ds. Stabilizacji i Stowarzyszenia zapewnia natomiast współpracę między parlamentami państw bałkańskich a Parlamentem Europejskim. Od wejścia w życie układu o stabilizacji i stowarzyszeniu z Kosowem w kwietniu 2016 roku tego typu układy obowiązują obecnie ze wszystkimi państwami kandydującymi i potencjalnymi państwami kandydującymi z Bałkanów Zachodnich⁶.

Na szczycie w Salonikach, który miał miejsce w dniach 19–20 czerwca 2003 roku, Rada Europejska wydała oświadczenie, że chce w pełni wspierać europejską perspektywę Bałkanów Zachodnich. Potwierdziła jednocześnie, że wszystkie państwa uczestniczące w procesie stabilizacji i stowarzyszenia są potencjalnymi państwami kandydującymi do członkostwa w UE. W grudniu 2006 roku, na szczycie w Brukseli, unijni przywódcy potwierdzili, że przyszłość Bałkanów Zachodnich leży w Unii Europejskiej⁷. W lutym 2018 roku Komisja Europejska przyjęła strategię wobec Bałkanów Zachodnich, w której jako kluczowe obszary określono: wzmocnienie praworządności, zacieśnienie współpracy w dziedzinie bezpieczeństwa i migracji, wspieranie przedsiębiorczości, rozszerzenie na Bałkany Zachodnie unii energetycznej, obniżenie opłat roamingowych oraz rozwój łączności szerokopasmowej w tym regionie⁸. 5 lutego 2020 roku Komisja Europejska zaprezentowała natomiast propozycje dotyczące przyspieszenia procesu akcesyjnego państw Bałkanów Zachodnich. Zmiany dotyczyć mają procesu akcesyjnego Albanii i Macedonii Północnej. Dla Serbii i Czarnogóry będą one opcjonalne⁹. W lipcu 2020 roku Komisja przedstawiła państwom członkowskim projekt ram negocjacyjnych, w których po raz pierwszy zastosowano nową metodologię rozszerzania Unii o Bałkany Zachodnie.

Podczas szczytów UE – Bałkany Zachodnie, które odbywały się w ostatnich latach kolejno w Sofii (17 maja 2018), Zagrzebiu (6 maja 2020, w formie wideokonferencji wymuszonej sytuacją pandemiczną) oraz Brdzie (6 października 2021), unijni przywódcy potwierdzili dalsze działania w ramach zacieśniania

⁶ Noty tematyczne o Unii Europejskiej. Parlament Europejski, <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/pl/sheet/168/balkany-zachodnie>, dostęp 19 XII 2021.

⁷ Rada Europejska, Rada Unii Europejskiej, <https://www.consilium.europa.eu/pl/policies/enlargement/>, dostęp 19 XII 2021.

⁸ Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów – Wiarygodna perspektywa rozszerzenia dla Bałkanów Zachodnich oraz zwiększone zaangażowanie UE w tym regionie, COM(2018)0065.

⁹ Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów – Usprawnienie procesu akcesyjnego – wiarygodna perspektywa członkostwa w UE dla państw regionu Bałkanów Zachodnich, COM(2020)0057.

współpracy z regionem, jak również zapowiedzieli zwiększenie wsparcia dla przemian politycznych, gospodarczych i społecznych w regionie.

1 lipca 2013 roku Chorwacja, jako pierwsze z siedmiu państw tego regionu, stała się członkiem Unii Europejskiej. Obecnie status państw kandydujących przyznany został Albanii, Czarnogórze, Macedonii Północnej oraz Serbii. Bośnia i Hercegowina oraz Kosovo są natomiast potencjalnymi państwami kandydującymi. Jeszcze w lutym 2018 roku Komisja Europejska stwierdziła, że zarówno Czarnogóra, jak i Serbia mogłyby przystąpić do UE do 2025 roku. Przyznała jednocześnie, że jest to jednak plan „niesłuchanie ambitny”¹⁰.

Bałkany w polityce Austrii

Austria tradycyjnie zainteresowana jest pogłębianiem współpracy z państwami bałkańskimi. Na taki stan rzeczy wpływa kilka czynników. Po pierwsze, decydujący charakter ma położenie i bliskość geograficzna. Nie bez znaczenia pozostają również interesy gospodarcze. Status państwa neutralnego także przyczynił się do działań na rzecz pogłębionej współpracy z państwami regionu. Współpraca ta przybierała początkowo formę kooperacji regionalnej.

Ciekawym przykładem współpracy o charakterze regionalnym jest Wspólnota Robocza Alpen-Adria (*Arbeitsgemeinschaft Alpen-Adria*). Jest to obecnie jedna z czołowych organizacji działających w regionie alpejsko-adriatyckim. Została utworzona 20 listopada 1978 roku. Zrzesza jedenaście podmiotów z pięciu państw europejskich. Należą do nich austriackie landy Burgenland, Karyntia, Górna Austria oraz Styria, włoskie regiony Lombardia, Wenecja oraz Friuli-Wenecja Julijska, węgierskie komitaty Baranya i Vas, jak również terytorium Chorwacji oraz Słowenii. Obszar ten obejmuje ponad 180 tys. km² powierzchni, zamieszkaanej przez około 26 milionów ludzi. Wśród obszarów działania Wspólnoty znalazły się między innymi turystyka, współpraca transgraniczna, ochrona środowiska, rozwój regionalny, bezpieczeństwo oraz polityka narodowościowa¹¹.

Impulsem dla powstania Wspólnoty była współpraca w sferze kultury, zapoczątkowana jeszcze w latach sześćdziesiątych ubiegłego wieku. Po raz pierwszy nazwa Alpen-Adria pojawiła się w 1962 roku, przy okazji zorganizowania targów w Lublanie. Pojęcie to odnosiło się jednak jedynie do kilku przygranicznych włoskich i jugosłowiańskich wiosek. Szerszego znaczenia nabrało natomiast w roku 1967, kiedy sformalizowano współpracę kulturową między Karyntią, Friuli-Wenecją Julijską i Słowenią. Od tego momentu systematycznie organizowano wystawy

¹⁰ COM(2018)0065.

¹¹ Die Arbeitsgemeinschaft Alpen Adria, <http://www.alpeadria.org>, dostęp 20 IX 2021.

artystów z tych trzech państw. Każdego roku ich gospodarzem zostawało inne państwo. Od 1968 roku odbywały się z kolei spotkania kulturalne pod nazwą „Tydzień kultury alpejsko-adriatyckiej”. Rok później do współpracy przyłączyła się Chorwacja¹². Na początku lat siedemdziesiątych ubiegłego wieku wzajemne relacje uległy jednak ochłodzeniu. Karyntia, która do tej pory odgrywała rolę głównego inicjatora współpracy, borykała się wówczas z poważnymi problemami oraz wzrostem napięć na tle etnicznym. Wraz z ustabilizowaniem sytuacji powrócono do ścisłej współpracy.

Austria aktywnie uczestniczy również w pracach Wspólnoty Roboczej Krajów Naddunajskich (*Arbeitsgemeinschaft Donauländer*). Z inicjatywą jej utworzenia wystąpił szef rządu dolnoaustriackiego, Siegfried Ludwig, już w 1982 roku. Dwa lata później powołano do życia tzw. Forum Dyskusyjne Krajów Naddunajskich (*Gesprächsforum Donauländer*). Ostatecznie dopiero 6 listopada 1989 roku doszło do opracowania wspólnego oświadczenia krajów założycielskich, które w ich imieniu szefowie poszczególnych rządów podpisali 17 maja 1990 roku. Członkami-założycielami Wspólnoty były: Bawaria, Dolna i Górna Austria, Wiedeń, Burgenland, siedem komitatów węgierskich (Győr/Sopron, Komárom, Pest, Fejér, Bács-Kiskun, Tolna, Baranya), Serbia oraz jako obserwator – Mołdawska SSR. Obecnie członkami są, poza wyżej wymienionymi, także Badenia-Wirtembergia, siedem regionów Bułgarii (Montana, Vidin, Vratsa, Pleven, Veliko Tarnovo, Ruse oraz Silistra), chorwackie żupanie osijekko-barańska (Osijek-Baranja) oraz vukowarsko-srijemska (Vukovar-Srijem), Republika Mołdawii, 12 rumuńskich okręgów (Caraș-Severin, Mehedinți, Dolj, Olt, Teleorman, Giurgiu, Călărași, Ialomița, Brăila, Galați, Tulcea, Constanța), Autonomiczna Prowincja Wojwodiny, słowackie kraje trnawski (Trnavský kraj) oraz bratysławski (Bratislavský kraj), jak również obwód odeski (Ukraina). Status członka obserwatora posiadają ponadto słowacki kraj nitrzański (Nitriansky kraj) oraz czeski kraj południowomorawski (Jihomoravský kraj)¹³. Współpraca obejmuje takie dziedziny jak gospodarka, planowanie przestrzenne, komunikacja, ochrona środowiska naturalnego, nauka i kultura.

Po 1995 roku rząd w Wiedniu wykazywał się aktywnością podczas toczących się na przestrzeni lat dyskusji dotyczących perspektyw rozszerzenia UE, w szczególności sposób wspierając dążenia integracyjne państw Bałkanów Zachodnich.

¹² H. Valentin, *Strategien und Perspektiven der Arbeitsgemeinschaft Alpen Adria*, Klagenfurt 2006, Die Arbeitsgemeinschaft Alpen Adria <http://alpeadria.org>, dostęp 21 X 2021.

¹³ E. Cziomer, *Wielostronna współpraca regionalna i przygraniczna jako czynnik kształtowania jedności europejskiej*, „Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny”, 1992, z. 1, s. 49, Institut für den Donauraum und Mitteleuropa, <http://www.idm.at/ueber-uns/kooperationspartner/arge-donaul%C3%A4nder-2>, dostęp 03 XII 2021.

Odzwierciedleniem polityki Austrii wobec państw regionu były działania władz w trakcie trzech prezydencji w Radzie UE. Pierwsza miała miejsce w drugim półroczu 1998, druga w pierwszej połowie 2006, natomiast trzecia rozpoczęła się w lipcu 2018 roku.

Pierwsza prezydencja Austrii przypadła na niezmiernie istotny okres, w którym rozpoczęły się negocjacje akcesyjne z wieloma państwami Europy Środkowo-Wschodniej. Przygotowanie do największego w historii rozszerzenia UE stanowiło, obok problemów związanych z bezrobociem oraz Unią Gospodarczą i Walutową, jeden z trzech priorytetów austriackiego przewodnictwa w Radzie UE. Prezentowana wówczas polityka władz Austrii wobec państw kandydujących pozostawała ambiwalentna. Z jednej strony przedstawiciele austriackiej dyplomacji zapewniali o politycznym i społecznym wsparciu dla procesu rozszerzenia, z drugiej jednak charakterystyczny pozostawał fakt dużej niechęci ze strony opinii publicznej. Jedynie członkostwo Węgier oraz Słowenii cieszyło się względnym poparciem. Twarde stanowisko wobec rozszerzenia prezentowała także ówczesna sekretarz stanu Benita Ferrero-Waldner, krytykująca „rozszerzenie za wszelką cenę” i „w jak najkrótszym czasie”¹⁴.

Druga prezydencja Austrii przypadła natomiast na okres zbliżającej się daty wejścia Bułgarii i Rumuni do struktur unijnych oraz konkretyzacji procesów negocjacyjnych z Chorwacją. Zaplanowane na marzec 2005 roku rozpoczęcie negocjacji z tym państwem zostało bowiem odłożone w czasie z powodu niewypełnienia przez Chorwację postulowanych zobowiązań o współpracy z Międzynarodowym Trybunałem ds. Karnych byłej Jugosławii. 15 marca 2005 roku Rada Europejska uznała, że Zagrzeb nie spełnił podstawowego, niemalże wstępnego warunku, jakim było wydanie generała Gotoviny, wobec czego termin przesunięcia konkretnych rozmów akcesyjnych został oddalony w czasie. Ostatecznie negocjacje rozpoczęto dopiero 3 października 2005 roku. Co ciekawe – Austria była jednym z państw, które przychyliły się do jak najszybszego rozpoczęcia negocjacji z Chorwacją. Podobną opinię podzielały Węgry, Słowacja, Słowenia, Cypr, Irlandia, Litwa i Malta. Najbardziej negatywne stanowisko dotyczące współpracy Chorwacji z MTKJ wyraziły natomiast takie kraje jak Wielka Brytania, Holandia oraz państwa skandynawskie¹⁵.

Podczas austriackiej prezydencji w 2006 roku rozpoczęto negocjacje z Chorwacją w pierwszych dwóch obszarach. Unijni przywódcy zobowiązali się jedno-

¹⁴ K. Garczewski, *Historia austriackiej obecności w Unii Europejskiej*, „Myśl Ekonomiczna i Polityczna”, 2019, nr 2 (65), s. 104.

¹⁵ K. Koźbiał, *Chorwacka droga do Unii Europejskiej: między niepodległością a współczesnością*, [w:] *Bałkany u progu zjednoczonej Europy*, red. P. Czubik, Instytut Multimedialny. Instytut Europeistyki UJ, Kraków 2008, s. 49.

cześniej do wspierania Chorwacji w dalszych wysiłkach na rzecz dostosowywania się do norm UE. Rada Europejska z zadowoleniem przyjęła ponadto pierwsze postępy poczynione w zakresie realizacji komunikatu Komisji: „Bałkany Zachodnie na drodze do UE: umacnianie stabilności, poprawa dobrobytu”¹⁶.

Sytuacja w 2018 roku wyglądała inaczej. Chorwacja dołączyła do UE kilka lat wcześniej, jako dwudzieste ósme państwo członkowskie. Negocjacje z pozostałymi państwami bałkańskimi przybrały natomiast bardziej realne kształty. Tłem dla trzeciej prezydencji Austrii pozostawał w dużej mierze kryzys migracyjny, z którym od kilku lat borykały się państwa członkowskie Unii. Kryzys ten podważył zaufanie do całej organizacji jako gwaranta bezpieczeństwa i solidarności w Europie. Nie było to jednak jedyne wyzwanie prezydencji. Pozostawał nim również pierwszy przypadek wszczęcia procedury na podstawie art. 50 Traktatu o Unii Europejskiej, przewidującego opuszczenie przez państwo członkowskie struktur unijnych. W czerwcu 2016 roku odbyło się w Wielkiej Brytanii referendum, w którym obywatele opowiedzieli się za wyjściem z UE. Otworzyło to drogę do procesu potocznie nazywanego *Brexitem*.

Podczas swojej prezydencji władze Austrii po raz kolejny zwróciły uwagę na strategiczne znaczenie Bałkanów Zachodnich dla Unii Europejskiej. Region ten gospodarczo, kulturowo i politycznie przynależy do Europy, a sytuacja na kontynencie w dużej mierze zależy od stabilności państw leżących na Półwyspie Bałkańskim. Mając powyższe na uwadze, prezydencja Austrii została ukierunkowana na promowanie silnych więzi między Unią Europejską a jej sąsiadami. Ówczesny kanclerz Austrii, Sebastian Kurz, podkreślił, że partnerstwo z państwami bałkańskimi jest ponadto istotnym narzędziem powstrzymywania nielegalnej imigracji do Europy¹⁷.

Zgodnie z założeniami prezydencji wzmocnienie współpracy z państwami Bałkańskimi powinno służyć przede wszystkim ich przysłemu członkostwu w Unii Europejskiej. W efekcie w drugim półroczu 2018 roku udało się otworzyć dwa nowe rozdziały negocjacyjne z Serbią i jeden z Czarnogórą¹⁸.

Austria bierze również aktywny udział w tzw. procesie berlińskim (Berlin-Prozess), który stanowi narzędzie współpracy UE z państwami Bałkanów Zachodnich. Jego głównym celem jest zbliżenie państw tego regionu do UE. Program został zainicjowany w 2014 roku przez niemiecką kanclerz Angelę

¹⁶ Konkluzje prezydencji, https://www.europarl.europa.eu/summits/pdf/bru062006_pl.pdf, dostęp 20 XII 2021.

¹⁷ Programme of the Austrian Presidency. Presidency of the Council of the European Union 1 July–31 December 2018, Vienna 2018.

¹⁸ Österreichs EU-Ratsvorsitz: Erfolge und Herausforderungen, Bilanz des österreichischen EU-Ratsvorsitzes 2018, <https://www.bundeskanzleramt.gv.at/eu-ratsvorsitz-2018>, dostęp 15 III 2019.

Merkel. W ramach tego procesu organizowane są Szczyty Bałkanów Zachodnich. Dotychczas odbywały się one kolejno w Berlinie (2014), Wiedniu (2015), Paryżu (2016), Trieście (2017), Londynie (2018) oraz Poznaniu (2019)¹⁹. Przed szczytem w Trieście S. Kurz (pełniący wówczas funkcję ministra spraw zagranicznych) przekonywał, że „proces berliński jest ważnym uzupełnieniem procesu rozszerzenia UE” oraz „jasnym sygnałem” dla Bałkanów Zachodnich, potwierdzającym pozytywne stanowisko UE w zakresie perspektywy członkostwa dla poszczególnych państw tego regionu²⁰.

Opinia publiczna w Austrii wobec rozszerzenia UE o państwa bałkańskie

Władze Austrii na przestrzeni lat konsekwentnie wyrażały swoje poparcie dla integracji państw bałkańskich. Nastroje społeczne pozostawały jednak bardziej sceptyczne.

W omawianym kontekście warto zwrócić uwagę na kilka kluczowych momentów. Pierwszym z nich było największe dotychczasowe rozszerzenie UE i związane z tym obawy. Kolejnym było członkostwo Chorwacji, która dołączyła do UE 1 lipca 2013 roku²¹. W ostatnich latach zainteresowanie opinii publicznej w Austrii budzi ewentualne członkostwo pozostałych państw bałkańskich.

Podłożem nastawienia opinii publicznej przed 2004 rokiem były w Austrii obawy związane z „Rozszerzeniem na Wschód”. Unia Europejska miała zyskać dziesięć nowych państw, co dla samej organizacji, jak również jej członków, miało być sporym wyzwaniem. W Austrii, która w UE funkcjonowała dopiero od kilku lat, fakt ten wzbudzał szczególne niepokoje. Instytut Regionu Dunaju i Europy Środkowej (*Institut für den Donauraum und Mitteleuropa*) regularnie przygotowywał szczegółowe zestawienia dotyczące „problematycznych” obszarów, przytaczając jednocześnie fakty objaśniające w przeważającej mierze ich bezpodstawność²².

Kumulacja wszystkich obaw połączona ze słabą znajomością Unii Europejskiej oraz generalnie wzrastającym wstrzeźliwym nastawieniem Austriaków do Unii sprawiały, że społeczeństwo Austrii stało się jednym z najbardziej sceptycznych nastawionych do „Rozszerzenia na Wschód”²³. Na przełomie lat 1997/1998 poparcie dla członkostwa Słowenii wyniosło 41% (przy 43% głosów przeciwnych). Dla pełnego obrazu sytuacji dodać należy, że był to wówczas jeden

¹⁹ K. Garczewski, *Historia austriackiej obecności...*, s. 108, The Berlin Process. Information and resource centre, <https://berlinprocess.info/>, dostęp 21 XII 2021.

²⁰ K. Garczewski, *Historia austriackiej obecności...*, s. 108.

²¹ W artykule ominięto kwestię związaną z wejściem Bułgarii i Rumunii do UE.

²² Więcej na temat: J. Barcz, *Austria w drugiej połowie...*, s. 135–138.

²³ *Ibidem*, s. 138.

z lepszych wyników. Jedynie członkostwo Węgier uzyskało większą aprobatę (53% za, 32% przeciw). Najgorzej w sondażach wypadła Polska²⁴. W kwietniu 1998 roku 68% respondentów uważało, że rozszerzenie UE negatywnie wpłynie na sytuację w Austrii, a jedynie 22% było zdania, że taki wpływ będzie niewielki. Negatywne nastawienie Austriaków do rozszerzenia potwierdzały badania Eurobarometru. W listopadzie 1998 roku 44% badanych było negatywnie ustosunkowanych do rozszerzenia (przy 40% głosów poparcia). Sytuacja uległa dalszemu pogorszeniu w 2000 roku. Rozszerzenie popierało jedynie 32% respondentów, zaś 50% było przeciwnych. Ciekawy pozostaje fakt, że średnia w pozostałych państwach członkowskich UE wynosiła wówczas 43% głosów poparcia, przy 21% głosów przeciwnych²⁵. Tak negatywne nastroje w dużej mierze były powiązane z wewnętrznymi zmianami dotyczącymi sceny politycznej w Austrii i dojściem do władzy Wolnościowej Partii Austrii (*Freiheitliche Partei Österreichs/ FPÖ*). Obecność w rządzie eurosceptycznego, skrajnie prawicowego ugrupowania wywołała falę krytyki ze strony praktycznie wszystkich państw członkowskich Unii, co w ostatecznym rozrachunku doprowadziło do bezprecedensowych sankcji politycznych wobec Austrii. 31 stycznia 2000 roku przywódcy pozostałych państw członkowskich wydali oświadczenie, w którym wyrazili zaniepokojenie sytuacją wewnętrzną Austrii, brak wsparcia dla oficjalnych kontaktów politycznych z nowym rządem oraz brak poparcia dla jakichkolwiek austriackich kandydatur w międzynarodowych organizacjach²⁶.

Zaistniała sytuacja w dużym stopniu wpłynęła na pogarszające się nastroje społeczne w Austrii, przejawiające się nie tylko sceptycyzmem wobec rozszerzenia terytorialnego UE, ale również wobec całej organizacji. W latach poprzedzających akcesję Chorwacji sytuacja przedstawiała się już inaczej. W badaniu przeprowadzonym we wrześniu 2010 roku przez Austriackie Towarzystwo Polityki Europejskiej (*Österreichische Gesellschaft für Europapolitik/ ÖGfE*) Austriacy pozytywnie ocenili członkostwo Chorwacji w UE. 68% badanych z zadowoleniem przyjęło zbliżające się rozszerzenie. Tylko 18% z nich wypowiedziało się przeciwko przyjęciu nowego państwa. W tym względzie odnotowano istotną poprawę. Jeszcze w 2004 roku akcesji Chorwacji wyraźnie sprzeciwiało się bowiem 34% badanych²⁷.

²⁴ Gorszy wynik osiągnęły Bułgaria i Rumunia, ale państwa te ostatecznie nie przystąpiły do UE w 2004 roku z powodu niewystarczającego tempa reform.

²⁵ J. Barcz, *Austria w drugiej połowie...*, s. 138.

²⁶ P. Luif, *Österreich, Jahrbuch der Europäischen Integration 1999/2000*, s. 367.

²⁷ ÖGfE-Umfrage: Österreicher positiv zur kroatischen EU-Mitgliedschaft – Tendenz steigend, 22.06.2011, <https://www.oegfe.at/umfragen/oegfe-umfrage-oesterreicher-positiv-zur-kroatischen-eu-mitgliedschaft-tendenz-steigend/>, dostęp 17 XII 2021.

Warto zauważyć, że oceny członkostwa Chorwacji przewyższały te dotyczące „Rozszerzenia na Wschód”. Jedynie Węgry (częściowo również Słowenia) mogły się pochwalić porównywalnymi wskaźnikami. Wydaje się, że decydującymi czynnikami były w tym przypadku bliskość geograficzna, kulturowa oraz liczne kontakty gospodarcze.

Wraz ze wzrostem poparcia dla Chorwacji wyraźnie zarysował się jednak sceptycyzm wobec dalszych akcesji. W marcu 2010 roku poparcie dla Bośni i Hercegowiny wyniosło w Austrii 29%, dla Czarnogóry 28%, Serbii 25%, Macedonii 24%, a dla Kosowa 20%. Najgorsza sytuacja miała miejsce w odniesieniu do Albanii, której członkostwo poparło zaledwie 19% badanych²⁸.

Dwa lata później nastroje uległy dalszemu pogorszeniu. W zasadzie w każdym z powyższych przypadków poparcie zmalało o kilka punktów procentowych. W przypadku najlepiej prezentującej się do tej pory Bośni i Hercegowiny poparcie wyniosło 22% (przy wyraźnym sprzeciwie wynoszącym 58%). Ponownie najgorsze oceny uzyskała Albania – 15% za oraz 68% przeciw²⁹.

Wyniki badania przeprowadzonego przez ÖGfE we wrześniu 2014 roku potwierdziły wyraźny trend w nastawieniu opinii publicznej w Austrii wobec dalszego rozszerzenia UE. Ponad połowa ankietowanych wyraziła brak poparcia dla przystąpienia kolejnych państw Europy Południowej, przy czym najgorzej w tym względzie wypadło Kosowo (63% przeciwko, 20% za). Zbliżone wyniki dotyczyły Albanii (61% przeciwko, 21% za). Co ciekawe, w badaniu Eurobarometru z czerwca 2014 roku średnie poparcie dla całej UE wyniosło wówczas 37%. 49% respondentów było natomiast przeciwnych dalszemu rozszerzeniu UE. Dane dla Austrii wyniosły odpowiednio 25% oraz 67%³⁰.

W 2014 roku nowo wybrany szef Komisji Europejskiej Jean-Claude Juncker zapowiedział, że nie przewiduje w ciągu najbliższych pięciu lat kolejnych rozszerzeń Unii, dla której priorytetem powinno być uporanie się z problemami wewnętrznymi. Decyzja ta została pozytywnie odebrana w Austrii. W badaniu przeprowadzonym na przełomie września i października 2016 roku aż 74% respondentów uznało ją za słuszną, podczas gdy swój sprzeciw wyraziło 13% z nich. Jednocześnie rozszerzenie UE o kolejne państwa członkowskie oceniane zostało jako „bardzo ważne” przez 5% badanych, zaś jako „ważne” – przez 13%.

²⁸ Ibidem.

²⁹ ÖGfE-Umfrage: Derzeit keine Mehrheit in Österreich für künftige EU-Erweiterungen, 9.10.2012, <https://www.oegfe.at/umfragen/oegfe-umfrage-derzeit-keine-mehrheit-in-oesterreich-fuer-kuenftige-eu-erweiterungen/>, dostęp 17 XII 2021.

³⁰ ÖGfE-Umfrage: ÖsterreicherInnen konstant skeptisch gegenüber künftigen EU-Erweiterungen, 6.10.2014, <https://www.oegfe.at/umfragen/oegfe-umfrage-oesterreicherinnen-konstant-skeptisch-gegenueber-kuenftigen-eu-erweiterungen/>, dostęp 17 XII 2021.

Dominowały jednak głosy odmienne. Odpowiedzi „mniej ważne” stanowiły 36%, zaś „w ogóle nieważne” – 42%. W tym samym badaniu pojawiło się również pytanie związane z nasilającym się kryzysem migracyjnym w Europie. Na sformułowanie „Czy w przypadku członkostwa Serbii i Macedonii w UE można byłoby lepiej zarządzać napływem migrantów Szlaku Bałkanów Zachodnich?” tylko 13% badanych wyraziło opinię, że taki stan miałby pozytywny wpływ na zażegnanie konfliktu³¹.

Przez kolejne lata tak pesymistyczne nastawienie austriackiego społeczeństwa wobec dalszego rozszerzenia UE w zasadzie nie ulegało zmianom. Obrazują to wyniki badań opublikowane we wrześniu 2021 roku, które były efektem prac trwających od pięciu lat. Respondentów pytano wówczas „Czy jest Pani/Pan za, czy przeciw propozycji dodatkowego rozszerzenia UE o kolejne państwa w ciągu najbliższych kilku lat?”. Wyniki były jednoznaczne. W każdym roku głosy poparcia stanowiły zdecydowaną mniejszość. Oscylowały w przedziale 24–35%, przy czym najlepszym pod tym względem okresem była druga połowa 2018 oraz 2019 rok³². Warto zaznaczyć, że w tym samym czasie wyraźny sprzeciw wobec akcesji kolejnych państw spadł w Austrii nieznacznie poniżej 60%. W pozostałych okresach tę granicę przekraczał, osiągając wiosną 2017 oraz w adekwatnym okresie 2018 roku rekordowy poziom 69%³³.

Uwagi końcowe

Austria, stając się członkiem Unii Europejskiej 1 stycznia 1995 roku, stanęła w obliczu istotnych zmian o charakterze wewnętrznym i zewnętrznym. Pełniąc jeszcze do niedawna rolę swoistego łącznika między zachodnią i wschodnią Europą, poszukiwała drogi, która zagwarantowałaby utrzymanie znaczenia politycznego w nowych uwarunkowaniach. Jednocześnie w najbliższym jej otoczeniu zachodziły istotne zmiany, które na Półwyspie Bałkańskim przybrały formę konfliktu zbrojnego. Pierwszym latom członkostwa w UE towarzyszyły ponadto istotne zmiany na austriackiej scenie politycznej, czego wyrazem był

³¹ ÖGfE-Umfrage: ÖsterreicherInnen bevorzugen Vertiefung vor Erweiterung der EU, 10.11.2015, <https://www.oegfe.at/umfragen/oegfe-umfrage-oesterreicherinnen-bevorzugen-vertiefung-vor-erweiterung-der-eu/>, dostęp 17 XII 2021.

³² Badanie przeprowadzono dwukrotnie w ciągu każdego roku – w okresie wiosennym oraz jesiennym.

³³ Sind Sie für oder gegen den Vorschlag einer zusätzliche Erweiterung der EU, um in den nächsten Jahren andere Länder aufzunehmen?, <https://de.statista.com/statistik/daten/studie/285280/umfrage/umfrage-in-oesterreich-zum-vorschlag-einer-zusaetzlichen-eu-erweiterung/#professional>, dostęp 17 XII 2021.

wzrost popularności skrajnie prawicowej FPÖ, a co za tym idzie również eurosceptycznych haseł. Dojście Wolnościowej Partii Austrii do władzy skutkowało izolacją polityczną państwa, co dodatkowo „obciążało” relacje Wiednia z UE. W związku ze zbliżającym się największym w historii rozszerzeniem Unii, w Austrii wyraźnie dominowały obawy i przekonanie o negatywnych skutkach przyjęcia nowych państw. Takie postawy charakterystyczne były w dużej mierze dla opinii publicznej i można je opisać w schemacie „konsolidacja zamiast rozszerzenia”. Obawy związane z rozszerzeniem z 2004 roku były następnie projektowane na inne państwa. Jedynym wyjątkiem była Chorwacja, w stosunku do której nastawienie ze strony społeczeństwa austriackiego można określić jako umiarkowanie optymistyczne.

Władze Austrii, mimo pewnych obiekcji, dostrzegały jednak potencjał i szanse w rozszerzeniu, co nie dziwi, biorąc pod uwagę fakt, że kandydaci to państwa znajdujące się w sąsiedztwie Austrii. Położenie geograficzne niejako predysponowało austriackie władze do popierania kolejnych akcesji. Władze odbierały rozszerzenie jako realną szansę na stabilizację polityczną oraz ekonomiczną w regionie przy zachowaniu dla siebie roli jednego z liderów. Poparcie to przez następne lata pozostawało w Wiedniu praktycznie niezmiennie.

Warto również podkreślić, że środowiskiem lobbującym na rzecz poszerzenia UE pozostawali przez te wszystkie lata tzw. partnerzy socjalni. Do ich grona zalicza się w Austrii m.in. Federalną Izbę Gospodarczą (*Bundeswirtschaftskammer*, BWK)³⁴, Austriacką Federację Związków Zawodowych (*Österreichische Gewerkschaftsbund*, ÖGB) oraz Austriacką Izbę Pracy (*Österreichische Arbeitskammer*, ÖAK). Podmioty te w istotny sposób wpływały na stanowisko Austrii wobec rozszerzenia, przekonując o wyższości korzyści ekonomicznych nad wadami.

Do wcześniejszych uwarunkowań, m.in. takich jak intensywne i gwałtowne zmiany w Europie Środkowo-Wschodniej i Południowej oraz na scenie politycznej Austrii, w późniejszym okresie należałoby dodać także skutki kryzysu migracyjnego oraz negatywny odbiór unijnego programu przymusowej relokacji migrantów. Austria, po początkowym okresie entuzjazmu, dołączyła wkrótce do grona państw niechętnych narzuconym przez Unię rozwiązaniom. Jednocześnie sposób radzenia sobie ze skutkami kryzysu podważył zaufanie nie tylko do samej organizacji, ale również do planów jej dalszej rozbudowy.

Wobec integracji zachodnich państw bałkańskich z Unią Europejską charakterystyczny pozostaje rozdźwięk między stanowiskiem władz Austrii a nastawieniem

³⁴ Współcześnie oficjalną nazwą jest Austriacka Izba Gospodarcza (*Wirtschaftskammer Österreich/WKÖ*).

opinii publicznej. Nie ma to jednak większego wpływu na działania Austrii na forum europejskim. Władze, pozostając w przeświadczeniu o potrzebie integracji oraz korzyściach płynących z członkostwa państw bałkańskich w UE, popierają ten proces wbrew negatywnemu nastawieniu ze strony sporej części społeczeństwa. Austria konsekwentnie wspiera zbliżenie UE – Bałkany Zachodnie. Dużym poparciem ze strony Wiednia cieszył się plan przystąpienie do UE Słowenii, a następnie Chorwacji. Austria podejmuje również wysiłki na rzecz poszerzenia grona państw członkowskich o pozostałe państwa bałkańskie, co odbywa się poniekąd kosztem innych kandydatów, jak np. Turcji i Ukrainy. Wymowne w tym kontekście pozostają wypowiedzi austriackiego kanclerza Karla Nehammera w pierwszych miesiącach agresji Rosji na Ukrainę w 2022 roku. W sytuacji, w której jednym z głównych tematów stał się proces negocjacyjny Ukrainy z UE, Austria wyraża daleko idący sceptycyzm. Nehammer zwracał uwagę, że może to zagrażać procesowi zbliżenia z państwami bałkańskimi. Ostrzegał, że zaniedbania w tym zakresie mogą stanowić dodatkowy czynnik destabilizacji w Europie, zaś Bałkany Zachodnie mogą stać się strefą wpływów Federacji Rosyjskiej lub innych wielkich mocarstw, takich jak Chińska Republika Ludowa. Podczas dwudniowej wizyty w Belgradzie w marcu 2022 roku stwierdził, że „UE musi zrobić wszystko, aby proces akcesji Bałkanów Zachodnich został przyspieszony”³⁵.

Region Bałkanów Zachodnich, ze względu na tradycję stosunków kulturalnych, gospodarczych i politycznych, od lat jest traktowany przez rząd Austrii priorytetowo. Austriacy aspirują do roli lidera w regionie poprzez polityczny dialog, inwestycje gospodarcze, ale również poprzez nawiązywanie do wspólnych korzeni kulturowych i społecznych, określanych mianem Mitteleuropy³⁶. Podstawowym celem austriackiej polityki zagranicznej jest wspieranie przekształcenia obszaru Bałkanów Zachodnich w strefę stabilności. Z perspektywy Austrii istnieje tylko jedna opcja dla Bałkanów Zachodnich i jest nią pełna integracja regionu z UE. Takie podejście pozostaje niezmiennie od lat.

Odnosząc się na koniec do przyjętej hipotezy, dotyczącej skuteczności oddziaływania Austrii w procesie integracji państw bałkańskich, należy wskazać dwa aspekty. Pierwszy dotyczy zaangażowania ze strony władz austriackich, które

³⁵ Por. N. J. Kurmayer, *Austria tries to force-feed Western Balkans to EU leaders*, https://www.euractiv.com/section/politics/short_news/austria-tries-to-force-feed-western-balkans-to-eu-leaders-biden/, dostęp 25 IV 2022; *Austria to remain a bridge between EU and Serbia, Western Balkans* https://www.euractiv.com/section/politics/short_news/austria-to-remain-a-bridge-between-eu-and-serbia-western-balkans/, dostęp 25 IV 2022.

³⁶ J. Muś, *Bałkany Zachodnie w polityce Unii Europejskiej i państw członkowskich*, [w:] *Bałkany Zachodnie a integracja europejska. Perspektywy i implikacje*, Urząd Komitetu Integracji Europejskiej, Warszawa 2008, s. 17.

trzeba ocenić jako konsekwentne i wielowymiarowe. W drugim przypadku – przy założeniu, że wymiernym efektem starań jest przyspieszenie procesu negocjacyjnego – można mówić o braku tejże skuteczności. Uwaga ta dotyczy jednak głównie Unii Europejskiej jako całości. Wsparcie ze strony takich państw jak Austria, mimo że istotne, może okazać się niewystarczające. Od 1999 roku kilkakrotnie mieliśmy do czynienia z impasem w polityce integracji Bałkanów Zachodnich. Proces mający na celu akcesję państw regionu trwa już długo (być może zbyt długo). Na taki stan rzeczy wpływa wiele czynników: kryzys w wewnętrznych szeregach UE, postawa państw członkowskich (np. bułgarskie weto dotyczące rozpoczęcia rozmów z Macedonią Północną z grudnia 2020 roku), sytuacja w regionie oraz w Europie, powolne tempo reform, brak postępów w demokratyzacji państw, wysoki poziom korupcji. Zwlekanie z podjęciem decyzji politycznych co do przyszłych akcesji może być czynnikiem zniechęcającym państwa kandydujące, destabilizującym sytuację oraz umacniającym w regionie wpływy „pozaeuropejskie”.

Bibliografia

Źródła

- Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów – Wiarygodna perspektywa rozszerzenia dla Bałkanów Zachodnich oraz zwiększone zaangażowanie UE w tym regionie, COM(2018)0065.
- Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów – Usprawnienie procesu akcesyjnego – wiarygodna perspektywa członkostwa w UE dla państw regionu Bałkanów Zachodnich, COM(2020)0057.
- Konkluzje prezydencji, https://www.europarl.europa.eu/summits/pdf/bru062006_pl.pdf, dostęp 19 XII 2021.
- Luif P., *Österreich, Jahrbuch der Europäischen Integration 1999/2000*.
- Noty tematyczne o Unii Europejskiej. Parlament Europejski, <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/pl/sheet/168/balkany-zachodnie>, dostęp 19 XII 2021.
- ÖGfE-Umfrage: Derzeit keine Mehrheit in Österreich für künftige EU-Erweiterungen, 9.10.2012, <https://www.oegfe.at/umfragen/oegfe-umfrage-derzeit-keine-mehrheit-in-oesterreich-fuer-kuenftige-eu-erweiterungen/>, dostęp 17 XII 2021.
- ÖGfE-Umfrage: Österreicher positiv zur kroatischen EU-Mitgliedschaft – Tendenz steigend, 22.06.2011, <https://www.oegfe.at/umfragen/oegfe-umfrage-oesterreicher-positiv-zur-kroatischen-eu-mitgliedschaft-tendenz-steigend/>, dostęp 17 XII 2021.
- ÖGfE-Umfrage: ÖsterreicherInnen bevorzugen Vertiefung vor Erweiterung der EU, 10.11.2015, <https://www.oegfe.at/umfragen/oegfe-umfrage-oesterreicherinnen-bevorzugen-vertiefung-vor-erweiterung-der-eu/>, dostęp 17 XII 2021.

- ÖGfE-Umfrage: ÖsterreicherInnen konstant skeptisch gegenüber künftigen EU-Erweiterungen, 6.10.2014, <https://www.oegfe.at/umfragen/oegfe-umfrage-oesterreicherinnen-konstant-skeptisch-gegenueber-kuenftigen-eu-erweiterungen/>, dostęp 17 XII 2021.
- Österreichs EU-Ratsvorsitz: Erfolge und Herausforderungen, Bilanz des österreichischen EU-Ratsvorsitzes 2018, <https://www.bundeskanzleramt.gv.at/eu-ratsvorsitz-2018>, dostęp 15 III 2019.
- Programme of the Austrian Presidency. Presidency of the Council of the European Union 1 July–31 December 2018, Vienna 2018.
- Rada Europejska, Rada Unii Europejskiej, <https://www.consilium.europa.eu/pl/policies/enlargement/>, dostęp 19 XII 2021.
- Sind Sie für oder gegen den Vorschlag einer zusätzliche Erweiterung der EU, um in den nächsten Jahren andere Länder aufzunehmen?, <https://de.statista.com/statistik/daten/studie/285280/umfrage/umfrage-in-oesterreich-zum-vorschlag-einer-zusaet-zlichen-eu-erweiterung/#professional>, dostęp 17 XII 2021.

Literatura

- *Austria to remain a bridge between EU and Serbia, Western Balkans*, https://www.euractiv.com/section/politics/short_news/austria-to-remain-a-bridge-between-eu-and-serbia-western-balkans/, dostęp 25 IV 2022.
- Barcz J., *Austria w drugiej połowie lat 90. wobec „Rozszerzenia na wschód” (Osterweiterung) Unii Europejskiej*, [w:] *Austria i relacje polsko-austriackie w XX i XXI wieku. Polityka – kultura – gospodarka*, red. A. Kisztełińska-Węgrzyńska, K. Kuczyński, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź 2014.
- Bujwid-Kurek E., *Populizm w państwach Bałkanów Zachodnich*, „Krakowskie Studia Międzynarodowe”, 2011, nr 4.
- Cziomer E., *Wielostronna współpraca regionalna i przygraniczna jako czynnik kształtowania jedności europejskiej*, „Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny”, 1992, z. 1.
- Garczewski K., *Historia austriackiej obecności w Unii Europejskiej*, „Myśl Ekonomiczna i Polityczna”, 2019, nr 2 (65).
- Gibas-Krzak D., *Narodowościowo-etniczny aspekt badań polemologicznych na Bałkanach. Wybrane problemy*, [w:] *Między tolerancją a niechęcią. Polityka współczesnych państw europejskich wobec migrantów i mniejszości*, red. A. Adamczyk, A. Sakson, C. Trosiak, Wydawnictwo WNPiD UAM, Poznań 2017.
- Gołębowski F., *Bałkany. Determinanty stabilności*, Polski Instytut Spraw Międzynarodowych, Warszawa 1982.
- Greiner S., Pelinka A., *Das Referendum des 12. Juni* [in:] *Österreichs europäische Zukunft. Analysen und Perspektiven*, hrsg. A. Rothacher, M. Zemanek, W. Hargassner, Wien 1996.
- Koźbiał K., *Chorwacka droga do Unii Europejskiej: między niepodległością a współczesnością*, [w:] *Bałkany u progu zjednoczonej Europy*, red. P. Czubik, Instytut Multimedialny. Instytut Europeistyki UJ, Kraków 2008.
- Koźbiał K., *Proces rozszerzenia Unii Europejskiej na obszar Bałkanów Zachodnich jako wyzwanie dla przyszłości integracji kontynentu*, „Społeczeństwo i Polityka”, 2019, nr 3 (60).

- Kurmayer N. J., *Austria tries to force-feed Western Balkans to EU leaders*, https://www.euractiv.com/section/politics/short_news/austria-tries-to-force-feed-western-balkans-to-eu-leaders-biden/, dostęp 25 IV 2022.
- Muś J., *Bałkany Zachodnie w polityce Unii Europejskiej i państw członkowskich*, [w:] *Bałkany Zachodnie a integracja europejska. Perspektywy i implikacje*, Urząd Komitetu Integracji Europejskiej, Warszawa 2008.
- Olszewski P., *Bałkany Zachodnie w polityce Unii Europejskiej*, „Myśl Ekonomiczna i Polityczna”, 2010, nr 1 (28).
- Sivignon M., *Les Balkans. Une géopolitique de la violence*, Paris 2009.
- Valentin H., *Strategien und Perspektiven der Arbeitsgemeinschaft Alpen Adria*, Klagenfurt 2006, Die Arbeitsgemeinschaft Alpen Adria, <http://alpeadria.org>, dostęp 21 X 2021.

Strony internetowe

- The Berlin Process. Information and resource centre, <https://berlinprocess.info/>.
- Die Arbeitsgemeinschaft Alpen Adria, <http://www.alpeadria.org>.
- Institut für den Donauraum und Mitteleuropa, <http://www.idm.at/>.

Streszczenie: W artykule wskazano na następujące problemy badawcze: a) jakie znaczenie dla Austrii mają Bałkany Zachodnie oraz jakie stanowisko wobec planów rozszerzenia UE o państwa bałkańskie przyjęła Austria, b) jakie było nastawienie opinii publicznej wobec w/w planów i czy miało ono wpływ na działania Austrii na szczeblu unijnym oraz c) czy prezentowane postawy były konsekwentne i jednolite wobec wszystkich państw kandydujących (względnie posiadających status potencjalnych państw kandydujących). W artykule przyjęto założenie, iż region ten stanowi dla austriackiego rządu priorytet w zakresie rozszerzenia integracji europejskiej, zaś takie podejście pozostaje niezmiennie i niezależne od czynników wewnętrznych i zewnętrznych. Postawiono również hipotezę, że Austria w skuteczny sposób oddziałuje na proces rozszerzenia UE.

Słowa kluczowe: Austria; Unia Europejska; Bałkany Zachodnie

Austria's Attitude Towards the Integration of the Western Balkans with the European Union

Abstract: The article indicates the following research problems: a) what is the significance of the Western Balkans for Austria and what was Austria's position towards the plans for the EU enlargement to include the Balkan states, b) what was the public opinion's attitude towards the above-mentioned plans and whether it had an impact on Austria's actions at the EU level and c) were the attitudes presented consistent and uniform with respect to all candidate countries (or having the status of potential candidate countries)? The article assumes that this region is a priority for the Austrian government in terms of expanding European integration, and this approach remains unchanged and independent of internal and external factors. It was also hypothesized that Austria had an effective influence on the EU enlargement process.

Keywords: Austria; European Union; Western Balkans